

Таблиця 2. Посади, які посідали майбутні науковці до зарахування до аспірантури у 60–70 рр. ХХ ст.

Посада	Кількість осіб
Керівник лабораторії	5
Молодший науковий співробітник	3
Старший науковий співробітник	3
Старший інженер	21
Старший викладач	3
Асистенти	1
Провідний інженер	1

випуск аспірантів становив 10 осіб, але захист дисертаційних робіт здійснили 4 аспіранти. На 01.01.1973 р. контингент аспірантури було збільшено до 62 осіб, серед них на очному відділенні – 19 осіб. Серед працівників ХДНДІМ проходили навчання 42 особи. Посади, які посідали майбутні науковці до зарахування до аспірантури, надано у табл. 2 [7, арк. 3–7].

Таким чином, створення в 1966 р. в Державному науково-дослідному інституті метрології відділу аспірантури стало ключовим фактором у підготовці наукового потенціалу для закладів метрологічного профілю. Вже на початку досліджуваного періоду інститут метрології був єдиним в країні центром, де зберігалась велика кількість еталонів. Прагнення ХДНДІМ вийти на міжнародний рівень призвело до необхідності готувати висококваліфікованих кадрів, які могли у подальшому представляти інститут на міжнародних заходах. Матеріально-технічна база ХДНДІМ надавала можливість проводити дослідження на високому науковому

рівні, що сприяло інтеграції технічної еліти у міжнародний науковий технічний простір. Кількісний склад аспірантів з кожним роком збільшувався, але починаючи з 1970-х рр. спостерігалось зменшення контингенту аспірантів, вступ до аспірантури став менш конкурсним, що вплинуло на зниження кількості захистів. Значна кількість молодих науковців продовжувала навчання, працюючи в інституті без відриву від роботи, тобто стала поширюватися форма навчання в аспірантурі без відриву від виробництва. Це допомогло підвищити рівень наукового потенціалу промислових підприємств, галузевих науково-дослідних інститутів Експериментальні дослідження аспірантів спиралися на створені в інституті державні та робочі еталони з використанням сучасної вимірювальної апаратури, випробувального обладнання та обчислювальної техніки рівня того часу, що підвищувало якість підготовки аспірантів.

1. 100 лет ХГНИИМ: от поверочной палатки до Головного метрологического центра Украины. – Харьков: ХГНИИМ, 2001. – 216 с.
 2. Державний архів Харківської області (далі – ДАХО). – Ф. 6181 (Харківський державний науково-дослідний інститут метрології), оп. 3, спр. 15. Звіт інституту про роботу з науково-технічною інформацією на 1968 р. – 13 арк.
 3. ДАХО. – Ф. 6181, оп. 3, спр. 30. Документи про науково-технічне співробітництво в галузі стандартизації та метрології з країнами СЕВ за 1969 р. (плани, пропозиції, листування), методичні вказівки за 1969, 1968 рр. – 46 арк.
 4. ДАХО. – Ф. 6181, оп. 3, спр. 61. Звіт інституту про роботу аспірантури за 1968 р. – 7 арк.
 5. ДАХО. – Ф. 6181, оп. 3, спр. 61. Звіт інституту про роботу аспірантури за 1970 р. – 9 арк.
 6. ДАХО. – Ф. 6181, оп. 3, спр. 87. Звіт інституту про роботу аспірантури за 1971 р. – 12 арк.
 7. ДАХО. – Ф. 6181, оп. 3, спр. 114. Звіт інституту про роботу аспірантури за 1972 р. – 9 арк.

УДК: 050(=161.2:71):378(477)-029:9

Інна Машкова

Українська педагогічна періодика Канади як фактор розвитку сучасної українознавчої освіти

У статті здійснюється історично-педагогічний аналіз становлення та розвитку української педагогічної періодики в Канаді, її ролі у системі українознавчої освіти та виховання українських канадців у другій половині ХХ та на початку ХХІ століття, її значення в підвищенні професійної компетентності освітян у мультикультурному середовищі Канади.

Ключові слова: українська педагогічна періодика, українознавча освіта, канадський мультикультуралізм, рідні школи, рідномовне шкільництво, українська діаспора.

Inna Mashkova

Ukrainian Pedagogical Periodicals of Canada as the Factor of Advancing of Modern Ukrainian Studies' Education

The article deals with the historically-pedagogical analysis of settling and developing of Ukrainian pedagogical periodicals in Canada, its role in the system of Ukrainian studies and education of Ukrainian Canadians at the end of 19th and the beginning of 20th century, its significance for advancing educationalists' professional competence in multicultural environment of Canada.

Keywords: Ukrainian Pedagogical Periodicals, Ukrainian Studies, Canadian Multiculturalism, Native Schools, Native-language Schooling, Ukrainian Diaspora.

Инна Машкова

Украинская педагогическая периодика Канады как фактор развития современного украиноведческого образования

В статье проводится историко-педагогический анализ становления и развития украинской педагогической периодики в Канаде, ее роли в системе украиноведческого образования и воспитания украинских канадцев во второй половине ХХ и в начале ХХІ столетия, ее значение в повышении профессиональной компетентности педагогов в мультикультурной среде Канады.

Ключевые слова: украинская педагогическая периодика, украиноведческое образование, канадский мультикультуралізм, родные школы, родноязычное школьничество, украинская диаспора

Зусилля українських канадців у збереженні своєї національної ідентичності та їх культурний розвиток стають прикладом успіху і для інших етнічних груп Північноамериканського континенту перш за все завдяки освіті та друкованим засо-

бам масової інформації, де широка та різнобічна діяльність української спільноти в Канаді знаходить своє відображення.

Канадський мультикультуралізм можна вважати базовою рисою канадського суспільства, канадською сутністю,

основою канадської ідентичності, або загальноканадською ідентичністю, оскільки він об'єднує її спільноти в одне ціле. У теперішній час серед населення Канади можна виділити більш, ніж 100 чітких етнічних груп, періодичні видання яких виходять у світ на 60 мовах.

Поява і становлення української періодики в Канаді була зумовлена як політичним чинником (засіб впливу з боку політичної і партії, або групи), релігійним – з метою поширення релігійних впливів, культурологічним – для висвітлення, поширення та пропагування результатів праці культурно-освітніх товариств, так і просвітницьким – з метою інформування читача, з бажанням зберегти в еміграційних умовах етнічну самобутність спільноти [2].

Цінні відомості про розвиток етнічної періодики ми знаходимо у працях таких дослідників, як М. Боровик та М. Марунчак, у яких подано історію розвитку української спільноти в Канаді. Тут також зібрано різноманітний документальний матеріал про пресу, літературу та друкарство канадських українців піонерської доби, зокрема йдеться й про діяльність часописів «Український Голос», «Канадійський русин», «Канада», «Новини» та інших. А восьмитомне видання «Літопис українського життя в Канаді» О. Войценко – це своєрідний збірник публікацій «Українського Голосу», де в хронологічному порядку зареєстровано важливі факти життя українців у Канаді з 1910 по 1979 рр. [2; 4]

Окремі аспекти багаторічного поступу української видавничої справи та публіцистики за кордоном, її впливу на громадську думку, особливостей проблемно-тематичного, навчально-методичного змісту та її участі в системі україномовної освіти в Канаді розглядаються у ґрунтовних працях сучасних українських учених В. Березкіної, Г. Бигар, О. Грищенко, О. Дзвінчук, А. Онковича, М. Романюк, наукових статтях, опублікованих у щорічних випусках «Збірника праць Науково-дослідного центру періодики» та матеріалах Всеукраїнської науково-практичної конференції «Українська періодика: історія і сучасність» (Львів).

Пресі українців північноамериканського континенту, як чиннику збереження їхньої етнічної ідентичності у 1990-ті роки присвячені дослідження О. Грищенко. Науковець підкреслює прагнення діаспорної преси з перших років її заснування відображати усі етнічні і соціальні процеси в етнокультурному середовищі, визначає ступінь залученості етнічних видань у процеси підтримки і збереження національної ідентичності українців США і Канади та зазначає, що сам факт становлення української преси далеко від рідної землі та її близькість до українських іммігрантів є однією з особливостей цієї преси. З перших своїх видань українська преса почала виконувати адаптивну роль серед українських переселенців, більшість з яких були селяни практично без будь-якого фаху і капіталу [3].

За 100 років проживання українців у Канаді з'явилося щонайменше 235 українських періодичних видань (щотижневиків, двотижневиків, місячників, кварталників тощо), хоча українська преса тут з'явилася майже на 20 років пізніше, ніж у США (1868 рік – *Аляска Геральд*). Свої друковані видання мали професійні організації, церкви, політично-ідеологічні організації, навіть українські політичні партії, які теж існували в еміграції у певні періоди. Чимало з цих видань мали доволі короткий термін існування, як то газети, бюлетені, листки, вісники різних місцевих груп та церковних парафій. Спільним для них усіх було об'єднати українську громаду, інформувати, спрямовувати її та впливати на неї, виходячи із певних групових інтересів [7, с. 368; 8].

Перший український часопис «Канадійський фермер» почав виходити у Вінніпезі в 1903 році. Проте, дуже великим авторитетом серед українських канадців користувалась і продовжує користуватись українсько-американська щоденна газета «Свобода» та її англomовний додаток «Юкрейніен Уікли». Важко знайти випуск «Свободи», в якому не йшлося б про розвиток рідномовного шкільництва, про необхідність створення своєї національної інтелігенції. Наприклад, п'ятий номер за 1893 р. відкривався передовою статтею під красномовною назвою «Нам треба школи». Згодом такі українські часописи як «Канадійський фермер», «Слово», «Ранок», «Український Голос», що почали виходити в Канаді в 1900-х роках переймалися на своїх шпальтах організацією «рідних» шкіл.

Часопис «Український Голос», який виходить у канадському місті Вінніпезі (провінція Манітоба) з 1910 року й донині, має свою історію, тематичні переваги, жанрове розмаїття, постійних авторів, традиції, обравши своїм девізом гасло «Просвіта в маси», разом із іншими етнічними виданнями постійно закликав поселенців дбати про розбудову національного шкільництва, сприяв інтересу та любові до рідної мови, історії, культури, традицій і звичаїв, стимулював їх до здобуття середньої і вищої освіти у різних навчальних закладах Канади.

Українські періодичні видання багато писали про проблему двомовної освіти, якою переймалися українські емігранти. «Це одне з небагатьох питань, яке об'єднувало людей різних політичних та релігійних поглядів, – пише О. Ковальчук і наводить приклади статей із «Українського голосу» за 20-ті роки ХХ ст.: «В школі наше майбутнє» (23 липня 1924 р.), «Боротьба з темнотою» (28 серпня 1929 р.) [5, с. 32].

У період ліквідації двомовних шкіл, після того, як федеральний уряд у жовтні 1918 року заборонив також видання газет та журналів українською мовою, об'єднаний комітет видавців чотирьох основних періодичних видань («Канадійський фермер», «Український голос», «Канадійський русин» і «Ранок») подав офіційне прохання про дозвіл друкувати україномовні видання, й уряд був змушений піти на часткові поступки і дозволив часописи українців друкувати двома мовами.

«Український Голос» лишався «флагманом» україномовних періодичних видань через свою парадигму політичної, економічної та духовної культури українця-емігранта. На думку всіх видатних керівників журналу, співробітників та дописувачів, найважливішим завданням у процесі ідентифікації української спільноти та її консолідації виконувала інформація, що акумулювала духовну культуру [4]. Одне з провідних місць у тематичній палітрі часопису посідають питання освіти (зокрема державне шкільництво, «рідні» школи, здобуття українцями дипломів у різноманітних навчальних закладах) мистецтва та слова (література).

«Український Голос» був одним із засновників релігійної україномовної преси, зокрема видання «Вісник», яке упродовж 1924–1954 рр. друкували саме в його видавництві. Він також сприяв створенню і функціонуванню такого церковного закладу, який об'єднував представників різних віросповідань, але однієї нації (наприклад Українська Греко-Православна Церква), таких церковно-освітніх та навчально-виховних закладів, як: колегія святого Андрія, бурса імені А. Коцка, інститути імені П. Могили та М. Грушевського [4].

«Український Голос» сприяв розвитку та функціонуванню багатьох громадських об'єднань (жіночих, молодіжних), які створювали мікроклімат єдності спільних інтересів, спонукали до творчого пошуку та самореалізації, виконували дидактичну функцію, виступали чинником соборності укра-

їнської громади [4]. Наприклад, серед публікацій на початку ювілейного (до 50-річчя) номеру часопису «Жіночий світ» Організації Українок Канади ім. Ольги Басараб, бачимо статтю Лесі Храпливої Щур «Громадянське виховання в школі» (*Жіночий світ*, Ч. 9–10, 2000 р.).

Роль і місце професійної періодики української діаспори Північної Америки у формуванні педагогічної компетентності вчителя, у розвитку його професійного світогляду досліджує і визначає А. Онкович. Він відзначає, що педагогічна періодика тримає в полі зору всі дисципліни, які вивчаються у рідних школах та українознавчих студіях, надає інформацію про діяльність цих закладів. Надзвичайно багато текстів, на думку вченого, присвячено проблемам національно-патріотичного, родинного, релігійного виховання [6].

У своєму дослідженні А. Онкович аналізує значний масив української журнальної періодики США, а за публікаціями часопису «Рідна школа» впродовж усього періоду його існування розкриває роль і місце дитячих світличок, «рідних» шкіл і шкіл українознавства у збереженні національної самоідентичності українців у діаспорі. Його дослідження доводить, що педагогічна періодика сприяє формуванню професійної компетентності вчителів і вихователів навчальних закладів української діаспори, об'єднує освітян, виконує інформаційно-організаторські функції тощо.

Пресі та видавничій діяльності українських канадців як ефективному каталізатору формування та розвитку національної освіти й виховання українців у діаспорі та як самостійному соціально-педагогічному явищу присвячені наукові праці Г. Бигар. Вона досліджує українську педагогічну пресу Канади як фактор розвитку рідномовного шкільництва в діаспорі у другій половині XX століття, а саме часописи «Учительське Слово», «Рідна Школа», «Життя і Школа», «Український учитель в Канаді», «Тема», «Рідношкільник», «Відгукніться». У своєму дослідженні автор виявляє умови становлення і розвитку саме педагогічної преси в Канаді та її роль в еволюції системи національної освіти канадських українців у вказаний період.

Першим педагогічним часописом в українській діаспорі Канади був журнал «Учительське Слово» (1955–1958 рр.). Розглянемо для прикладу Ч. 2(12) за лютий 1957 року. Основними рубриками цього номеру були: «Батьки і діти (виховні справи)» зі статтю М. Ломацького «Загально про наші виховні справи в діаспорі»; «Слово педагога (методика і шкільна практика)» зі статтю В. Барагури «Ціль, обсяг та методи навчання граматики в школі»; «Школа в письменстві (літературний відділ)», що містить у собі вірші, розповідь І. Петрів «З давно минулих літ»; «Визначні педагоги» зі споминами про Івана Велигорського «Людина праці і серця» В. Луціва, головного редактора часопису. Рубрика «У нас і в світі (організаційні та педагогічні справи)» містить річне повідомлення головного редактора про те, що перше число журналу вийшло ще в грудні 1954 року, а до кінця 1956 р. видано п'ять друкованих чисел і що тепер у нього є біля тисячі передплатників з таких країн як Канада, США, Німеччина, Австрія, Англія, Австралія і Франція, і редакція сподівається на подальше збільшення цієї кількості ще до кінця 1957 року. Далі йде невеличка похвальна стаття, в якій детально описані успіхи філадельфійців (США) у розбудові україномовної шкільної освіти, а саме рідних шкіл, потім повідомлення про з'їзд українського вчительства в Австралії. Останні дві рубрики «Серед книжок і журналів» і «Мовний куток» віддана критичним і оглядовим літературознавчим і мовознавчим статтям. Завершується номер інформацією

рекламного характеру щодо різних нових українських видань (*Учительське Слово*, Ч. 2(12), 1957).

Цілком закономірно, що в 1958 році цей журнал перетворився на науково-методичний та виховний часопис і почав виходити під назвою «Рідна Школа» (1958–1963 рр.). З 1963 року він мав назву «Життя і школа», і до традиційних рубрик попередніх років у ньому додалися такі як «Методика і шкільна практика», «Українознавство», «Історія української педагогіки та шкільництва» та інші, які дуже допомагали рідношкільним учителям у проведенні навчальних занять та виховній роботі. Цей часопис характеризується як короткими інформаційними повідомленнями про школи та інші навчальні заклади, так і глибокими аналітичними статтями про стан та перспективи розвитку україномовної освіти в Канаді на кожному конкретному етапі її розвитку.

Важливу роль у наданні методичної допомоги вчителям відігравав журнал «Український учитель в Канаді» (1979–1984 рр.). Він друкував теоретичні статті, методичні поради, розробки уроків з різних українознавчих дисциплін, твори українських письменників, аналіз підручників і навчальних посібників, які видавалися в спільноті, висвітлював досвід національного виховання інших українців зарубіжжя [1].

Г. Бигар досліджує розвиток регіональних українських часописів, які були націлені на розв'язання місцевих освітніх проблем. У провінції Саскачеван з січня 1969 року виходить щоквартальник «Тема». Теоретичні та організаційно-методичні аспекти діяльності «рідних» і державних українсько-англійських шкіл, діяльність Конгресу Українців Канади (КУК) щодо розвитку рідномовного шкільництва, дидактичні матеріали, методичні рекомендації щодо проведення занять із різних українознавчих дисциплін тощо, розкриваються у таких розділах як «Статті на професійні теми», «Конгрес Українців Канади», «Новини і погляди Українських учителів Саскачевану», «Багатокультурні новини», «Новини із УВС» (УВС – Українська Виховна Система), «Матеріали до навчання», «Засоби навчання української мови» та ін.

З 1978 року в провінції Онтаріо видається часопис «Рідношкільник». На його сторінках містяться методичні рекомендації щодо вивчення українознавчих дисциплін у державних і «рідних» школах, зразки дидактичних завдань до уроків, тексти українських пісень і художніх творів. Журнал приділяє велику увагу проведенню виховних заходів національного спрямування, проблемам діяльності системи українського шкільництва, підготовці вчителів та підвищенню їх кваліфікації. Він постійно інформує читачів про діяльність КУК щодо розбудови рідномовного шкільництва, а саме: семінари та конференції; співпрацю між школою, молодіжними організаціями, батьками та церквою; Канадсько-Український обмін учнівськими делегаціями та вчительським досвідом; показові навчальні заняття з українознавчих дисциплін; роботу «рідних» шкіл і курсів українознавства тощо.

Бюлетень «Відгукніться», який побачив світ у Канаді навесні 1989 року, Г. Бигар характеризує як своєрідного зв'язкового у середовищі зарубіжного українства, оскільки він поставив собі за мету об'єднання зусиль у розбудові українського шкільництва та національного виховання нових поколінь. На його сторінках постійно друкуються документи Світової Координаційної Виховно-Освітньої Ради (СКВОР), статті про її діяльність, проблеми, які постають перед рідномовним шкільництвом і, як позитивний досвід, шляхи вирішення їх різними громадами, школами, педагогами.

Педагогічна періодика українських канадійців постійно із самого початку, дбала про підвищення кваліфікації вчителів,

а також сприяла позитивному вирішенню питань кадрового забезпечення рідномовного шкільництва. Адже з 1950-х років ХХ століття постала потреба у висококваліфікованих педагогічних кадрах, фахівцях з високим ступенем національної самосвідомості та патріотизму по відношенню до країни, яка стала їх новою Батьківщиною, адже політика мультипляралізму в Канаді на федеральному рівні була офіційно проголошена лише в 1971 році.

Публікації педагогічних періодичних видань надавали і надають, тепер також і через Інтернет, суттєву практичну допомогу організаторам українського шкільництва різних ланок у формуванні та підвищенні кваліфікації вчительського корпусу через інформативно-аналітичні статті і повідомлення про науково-методичні конференції, шкільні конференції, учительські семінари, показові заняття, літні курси для вчителів тощо. Такі заходи знайомлять вчителів «рідних» і державних шкіл з уніфікованими програмами, підручниками та навчальними посібниками, сучасними методиками, новітніми технічними засобами навчання, інноваційними технологіями викладання українознавчих дисциплін. Вони сприяли і продовжують сприяти обміну передовим педагогічним досвідом між учителями та школами різних провінцій Канади та у спільнотах інших країн.

Важливий діалог, що розпочався в 90-х роках ХХ століття засобами періодики, особливо з появою доступного Інтернету, між ученими і освітянами України та українського зарубіжжя, сприяє обміну досвідом і підвищенню кваліфікації педагогічних кадрів, розвитку і збагаченню національної освіти в українській діаспорі, а також інтеграції освітян України в світовий освітній простір.

Ми підтримуємо важливий висновок А. Онковича, що до недавнього часу звичним було розглядати діаспорні засоби масової інформації (ЗМІ) як джерело лінгвістичних та країнознавчих знань, проте, у наш час галузеві видання перебирають на себе функції навчальних посібників [6].

Педагогічні часописи регулярно друкують науково-методичні статті про передовий педагогічний досвід та розкривають методику викладання окремих українознавчих дисциплін або тем. Вони звертають особливу увагу на різні підходи до навчання дітей української мови в школах України, де діти перебувають у рідномовному середовищі, і Канади, де більшість дітей знаходяться в англomовному оточенні. Для більшості українських канадців українська мова не є рідною, але іноземною мовою, якою вони користуються час від часу. Дослідження показують, що, якщо мову не використовують ні вдома, ні в школі, то такі мінімальні знання не достатні для активного користування, а тому і для передачі наступному поколінню, що перетворює її з «рідної мови» на «мову у спадок».

Вчителі та викладачі мають ще враховувати особливості української мови діаспори, велику кількість місцевих діалектизмів, різницю в синтаксисі та фразеології в порівнянні з мовними стандартами сучасної України.

Зважаючи на ці та інші особливості, при укладанні посібників і підручників, на відміну від традиційного граматичного, аналітико-синтетичного методу навчання мови, враховується для використання на заняттях «зорово-слуховий, розмовний, слухо-розмовний методи, метод сугестопедії або самосугестопедії. Численні публікації, – пише Г. Бигар, розкривають методику застосування даних методів у практиці рідношкільних учителів Канади» [1].

Заснований при Канадському Інституті Українських Студій (КИУС) в 1987 році Методичний кабінет Української мови (МКУМ), та сучасний Центр україномовної освіти

(ULEC – Ukrainian Language Education Centre) розвивають, публікують та просувають ресурсні матеріали для студентів та вчителів початкового і середнього рівня освіти, які підтримують україномовне навчання. Вони продовжують розробку та оновлення методики викладання для учнів (через ресурсну програму публікацій «Нова», засновану О. Білаш у 1994 році). Спочатку призначені для українських двомовних шкіл, ці ресурси тепер пристосовані для інших мовних програм.

Центр україномовної освіти (ULEC), який називає себе видавничою зброєю (the publishing arm) КІУСу активно працює над методикою викладання української мови для учнів середніх і старших класів загальноосвітніх закладів Канади. Ведеться розробка посібників з української мови та культури для учнів та студентів, де важливу роль відіграє видавництво «КІУС Прес» (CIUS Press).

«Журнал українських студій», заснований у 1976 році, безперечно, є одним із провідних у галузі українознавства (на 2015 рік – вже понад 40 випусків та понад 60 дослідницьких звітів). Надаючи багато інформації через Інтернет, він сприяє обміну досвідом та поширенню наукових досліджень через участь у різноманітних конференціях та семінарах. Займаючись історичними дослідженнями, журнал велику увагу приділяє розробці найсучасніших методів викладання української мови. «Бюлетень КІУСу» надає українській спільноті інформацію про діяльність Інституту, лекції, лекційно-практичні курси та нові видання.

Канадські українські періодичні видання також завжди пропагували визнаних та молодих письменників і поетів, публіцистів і науковців, роблячи свій великий внесок у розвиток української літератури, науки та освіти в Канаді. Наприклад, видавництво «Українського Голосу» (згодом «Тризуб») через часопис спочатку поширювало інформацію про появу книг у своєму видавництві. Потім видання україномовної друкованої продукції було поставлено на професійну основу, налагоджено поширення видань не тільки в канадських провінціях, а й у різних країнах світу, де проживають українці. Календарі-альманахи «Українського Голосу» також варті особливої уваги.

Культурологічні, історичні, педагогічні, історично-видавничі та журналістські проблеми і завдання української діаспори Канади, їх відтворення на сторінках періодичних видань можуть розглядатися і сьогодні в контексті збереження духовності, традицій, збагачення культурного доробку. Використання матеріалів таких ЗМІ збагачує пам'ять читачів новими поняттями, лексичними одиницями, сприяє закріпленню здобутих раніше знань, і така навчально-розумова робота, наприклад, на думку А. Онковича, дає багато варіантів для педагогічної творчості [6].

Аналіз психолого-педагогічних, методичних, культурознавчих та інших праць відомих діячів української освіти в періодичних виданнях української діаспори Канади виявляє беззаперечно величезну роль і місце професійної періодики у формуванні педагогічної компетентності вчителів. Автори педагогічних часописів розглядають шкільництво як важливий чинник самоідентифікації та життєдіяльності української діаспори в Канаді, який сприяє формуванню та збереженню національної самосвідомості нових поколінь зарубіжних українців як невід'ємної частини активного світового українства.

1. Бигар Г.П. Українська педагогічна преса Канади як фактор розвитку рідномовного шкільництва в діаспорі (друга половина ХХ ст.): авторефер. дис. ... канд. пед. Наук: 13.00.01 / Г.П. Бигар;

Прикарпатський національний ун-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, 2006. – 24 с. 2. *Войценко О.* Літопис українського життя в Канаді / О. Войценко // – Едмонтон: Канадський інститут українських студій, 1961. – Т. 1. – Вінніпег, 1961. – 295 с. 3. *Грищенко О. М.* Преса українців північноамериканського континенту як чинник збереження їхньої етнічної ідентичності (1990-ті роки): Авторефер. дис. ... канд. іст. наук: 17.00.02 / О. М. Грищенко; НАН України. Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – К., 1997. – 22 с. 4. *Дзвінчук О. М.* Часопис «Український голос» (Вінніпег, Канада, 1910–1981 рр.): проблемно-тематичний та організаційний аспекти: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій: 27.00.04 / О. М. Дзвінчук; Київський національний ун-т ім. Т. Шевченка. Ін-т журналістики. – К., 2008. – 20 с. 5. *Ковальчук О. О.* Двомовна освіта як чинник збереження ідентичності українців в Канаді та їх інтеграції

в суспільство (кінець XIX-перша половина XX ст.) / О. О. Ковальчук // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. – Вип. 14 – 2013. – С. 25–42. 6. *Онкович А. Д.* Формування професійної компетентності вчителів української діаспори США засобами педагогічної періодики: авторефер. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / А. Д. Онкович; АПН України. Інститут вищої освіти. – К., 2004. – 20 с. 7. *Юшкевич В.* Діаспорна преса як чинник згуртування українців Північної Америки / Володимир Юшкевич // Український досвід спільнотного згуртування: матер. міжнар. наук. конф. 26 жовтня 2006 р. Центр українознавства КНУ ім. Т. Шевченка. – Київ: Українська Видавнича Спілка, 2006. – С. 364–371. 8. *Pawliczko A. L.* Ukraine and Ukrainians Through the World. – Toronto; Buffalo; London: University of Toronto Press, 1994. – 116 p.

УДК 94(477) «1921/1939»

Анастасія Мишуста

Українки-емігрантки на варті національної ідентичності (на прикладі діяльності Гуртка старших пластунок «Україна» в Чехословаччині [1933–1937 рр.]

Проаналізовано внесок членів Гуртка старших пластунок «Україна» в збереження національного «обличчя» українців в еміграції. З метою запобігання проявам асиміляції українки працювали у декількох напрямках: просвітницький, допомоговий, співпраця з іншими емігрантськими й місцевими організаціями.

Гурток старших пластунок «Україна» розгорнув активну просвітницьку роботу й по мірі можливостей забезпечував емігрантські освітні установи українськими підручниками та художньою літературою. Пластунки також долучилися до допомогової акції українського жіноцтва. Спільно з членами Українського жіночого союзу вони проводили благодійні акції по збору одягу, взуття, книг для вихованців Українського дитячого притулку, а також для дітей, які проживали в Західній Україні. Окрім Українського жіночого союзу, члени гуртка старших пластунок «Україна» при організації та проведенні новорічних / великодніх свят співпрацювали з Українською жіночою національною радою.

Ключові слова: еміграція, міжвоєнний, жінки, пластунки, ідентичність, Чехословаччина.

Anastacia Myshusta

Ukrainian Women Emigrants on the Guard of National Identity (on the Example of Activity of the Union of senior Plast Woman Organization "Ukraine" in Czechoslovakia [1933–1937])

The article deals with the activity of the Union of senior Plast girl's organization "Ukraine" in Czechoslovakia (1933–1937). The author selected for the analysis several aspects of the activity of the Organization: education, assistance, collaboration with the other emigrants and local organizations.

The Union of Senior Plast girl "Ukraine" organized an active educational work and ensured the emigrants educational establishments with Ukrainian textbooks and belles-lettres. The Union joined to the helping activities of Ukrainian women. With the members of The Ukrainian women community Plast women provided charitable activities for gathering clothes, shoes, and books for pupils of the Ukrainian children habitation and for children from West Ukraine.

Keywords: Emigration, Interwar Period, Women, Women Plast Member, Identity, Czechoslovakia.

Анастасія Мишуста

Українки-емігрантки на страже національної ідентичності (на прикладі організації старших пластунок «Україна» в Чехословаччині [1933–1937 гг.]

Рассмотрена деятельность организации старших пластунок «Украина» в Чехословакии (1933–1937 гг.). Выделено несколько направлений работы: просветительское, предоставление материальной помощи, сотрудничество с другими эмигрантскими и чехословацкими организациями.

Организация старших пластунок «Украина» развернула активную просветительскую деятельность и по мере возможностей обеспечивала эмигрантские образовательные учреждения украинскими учебниками и художественной литературой. Также пластунки присоединились к сбору материальной помощи, который проводили украинки-эмигрантки. Совместно с членами Украинского женского союза они проводили благотворительные акции по сбору одежды, обуви, книг для воспитанников Украинского детского приюта, а также же для детей из западной Украины. Кроме Украинского женского союза, члены организации старших пластунок «Украина» при проведении новогодних и пасхальных праздников сотрудничали с Украинским женским национальным советом.

Ключевые слова: эмиграция, межвоенный, женщины, пласт, идентичность, Чехословакия.

Україна – це не лише територія, це ще й люди. Люди, які вірять та працюють на благо своєї батьківщини, де б вони не знаходились, в яких би умовах не проживали. Навіть невеликий внесок у спільну справу дає можливість відчувати єдність і силу в цій єдності.

Події останніх двох років в Україні допомогли українцям «знайти» себе, прискорили процес самоідентифікації, об'єднали наших співвітчизників у різних країнах світу. Розпочався новий виток національного відродження, вирівняв особистої відповідальності за розбудову держави. Люди часто без державної підтримки організують збір

допомоги, проводять медичні та освітні курси, створюють благодійні організації, надають безкоштовні професійні консультації, опікуються переселенцями.

Українські емігранти міжвоєнного періоду були в психологічно схожій ситуації, але на відміну від нас, вони не мали власної держави. Тому взаємодопомога та самоорганізація були ключовими моментами у виживанні та збереженні національної ідентичності.

Загальновідомо, що українська еміграція зазначеного періоду в Чехословаччині мала підтримку уряду, завдяки чому створила ряд громадських, освітніх та культурниць-